

Kallaveden lukion historia

Kuopion yksityinen suomalainen tyttökoulu

Kallaveden lukion juuret ulottuvat yli sadan vuoden taakse, 1870-luvulle. Kuopiossakin asunut J.V Snellman oli edellisellä vuosikymmenellä saanut läpi kieliasetuksen, joka merkitsi suomenkielisen virkamiehistön ja sivistyneistön kouluttamista ruotsinkielisten rinnalle. Myös tyttöjen koulutusmahdollisuuksiin alettiin kiinnittää enemmän huomiota.

Vuonna 1879 perustettiin Kuopion yksityinen suomalainen tyttökoulu, joka oli järjestyksessä neljäs tytöille tarkoitettu suomenkielinen oppikoulu. Koulu otti oppilakseen tyttöjä, jotka olivat jo käyneet muutaman vuoden koulua ja hallitsivat perusteet lukemisessa, kirjoittamisessa ja matematiikassa.

Tyttökoulu aloitti aluksi viisiluokkaisena, yksityisenä oppilaitoksena, joka sai rahoituksensa pääosin lahjoituksina ja lukukausimaksuina, ja jonka hyväksi kerättiin myös kolehteja erilaisissa kansantapahtumissa. Ensimmäisenä lukuvuotenaan 1879/80 koulussa oli vain 17 oppilasta ja 3 opettajarta, mutta jo seuraavana lukuvuonna opettajien ja oppilaiden määrä kaksinkertaistui. Oppilasmäärä kasvoi alkuvuosina tasaisesti, ja vuonna 1886 tyttökoulussa oli jo 147 oppilasta.

Kirjailija Minna Canth oli myös tärkeä vaikuttaja Kuopion suomalaisen tyttökoulun alkuaikoina. Hän laittoi neljä tytärtään Kuopion tyttökouluun, ja kuului itse koulun johtokuntaan 1880-luvulla.

Kärkkäänä yhteiskunnallisena ajattelijana tunnettu Canth toivoikin koulun panostavan enemmän myös luonnontieteisiin, eikä pelkästään aikakauden hyviä tapoja vaalivaan kristilliseen kasvatukseen.

Tyttökoulun oppilaita 1880-luvulla.

Yksityisestä koulusta valtion kouluksi ja ensimmäiset askeleet kohti ylioppilastutkintoa

Vuonna 1885 annetulla asetuksella Suomen tyttökoulut järjestettiin uudestaan, ja niinpä seuraavana syksynä tyttökoulu siirtyi valtion kouluksi. Koulun nimeksi vakiintui Kuopion suomalainen tyttökoulu, sanan "yksityinen" jäädessä muutoksen myötä nimestä pois.

Kun tyttökoulu siirtyi valtion huostaan, jäi sen lopputilin yhteydessä jäljelle käyttämätöntä rahaa, ja koulun aikaisemmat kannattajat päättivätkin perustaa sen yhteyteen jatko-opiston, jossa tyttöjen oli mahdollista saada lisäopetusta suomen kielellä esimerkiksi matematiikassa, kasvi- ja eläinopissa, sekä kasvatusopissa. Jatko-opisto toimi vain lyhyen aikaa, 1889 - 93, sillä se jäi ilman valtion rahallista avustusta. Kuitenkin, sen muutamasta kymmenestä opiskelijasta useampi suoritti sen pohjalta opettajattaren tutkinnon loppuun Helsingissä.

Kuopiolaisten haaveet tytöille tarkoitetusta opintopolusta kohti korkeakoulua eivät kuitenkaan loppuneet tähän. Kuopioon oli kyllä perustettu vuonna 1892 yliopistoon suuntaava yhteiskoulu, mutta läheskään kaikki aikalaiset eivät kannattaneet poikien ja tyttöjen yhteisopetusta. Vuosina 1897 – 1899 järjestettiin Kuopion suomalaisessa tyttökoulussa kolmivuotinen jatkoluokka, jonka tuloksena 12 oppilasta sai erikoisluvalla osallistua ylioppilaskokeisiin Helsingissä keväällä 1900. Tämän jälkeen kului yli kaksi vuosikymmentä ennen kuin ylioppilastutkintoon tähtäävä opetus saapui lopullisesti tyttökouluun.

Kotitaloutta opetettiin kouluaineena vuodesta 1919 alkaen. Käytännön opetus tapahtui vanhan Teollisuuskoulun piharakennuksessa, joka oli entinen kemiallinen laboratorio.

Koulurakennuksista

Vuorikadun koulurakennus, entinen seurakuntatalo.

Vuonna 1901 vuokrattiin tyttökoululle talo osoitteesta Vuorikatu 38, jossa koulu toimi lähes neljännesvuosisadan. Sitä ennen tyttökoulu ehti toimia useissa eri tiloissa Minna Canthinkadulla, Kuninkaankadulla ja Kauppakadulla, siirtyen uusiin tiloihin aina oppilasmäärän kasvaessa.

Historiikin kannessa kuvattu oma koulutalo valmistui vuonna 1924 ja on edelleen käytössä. Sen tiloissa toimii nykyään Kallaveden lukio ja Kuopion aikuislukio. Koulutalo selviytyi niin talvisodan pommituksista kuin myös tuhoisasta tulipalosta vuonna 1953. Koulurakennusta käytettiin sotasairaalana sekä talvi- että jatkosodan aikaan, jolloin koulutyö oli väliaikaisesti katkolla.

Opettajien kahvitilaisuus uuden koulurakennuksen vihkiäisjuhlien jälkeen helmikuussa 1925.

Tyttökoulusta tyttölyseoksi

Vuonna 1915 annetulla asetuksella tyttökoulut voitiin pidentää kuusivuotisiksi. Tämä uudistus toteutettiin Kuopiossa vuonna 1920, ja herätti uudestaan toiveet suomenkielisestä, korkeakouluun tähtäävästä tyttölyseosta. Alkuvuodesta 1922 päätettiin aloittaa toimet tyttökoulun laajentamisesta yhdeksänvuotiseksi tyttölyseoksi, ja samalla päätettiin, että koulun on myös saatava oma koulutalonsa.

Koulutalo valmistui jo 1924, mutta tyttölyseon perustamista saatiin odottaa aina syksyyn 1928, jolloin aloitti tyttölyseon ensimmäinen lukioluokka. Tyttölyseon saaminen Kuopioon ei ollut kivuton prosessi, ja suurimmaksi esteeksi nousi toistuvasti rahan puute. Samaten pohdittiin, oliko Kuopio riittävän kokoinen kaupunki tyttöjen omalle lyseolle. Kuitenkin, Kuopion yhteiskoulun yläluokkien käyminen yhä ahtaammaksi kaupungin kasvaessa, ja se että lähimmät tyttölyseot olivat Jyväskylässä, Oulussa ja Viipurissa kelpasivat perusteiksi, ja lopulta myös Kuopio sai oman yhdeksänvuotisen tyttölyseonsa. Tyttökoulu muuttui tyttölyseoksi vaiheittain, yksi lukioluokka kerrallaan.

Vuonna 1931 valmistui ensimmäinen ylioppilasluokka, jossa oli 17 opiskelijaa.

Koulun oppilasmäärät alkoivat kasvaa nopeasti tyttölyseoksi muuttumisen myötä. Vuonna 1956 oppilaiden määrä lähenteli jo yhdeksääsataa, ja enimmillään oppilaita oli yli tuhat 1960-luvun alussa. Ryhmäkoot olivat suuria, luokassa saattoi olla jopa 45 oppilasta kerralla, ja perinteisesti kuri oli ankaraa, vaikkakin se hölleni aikojen saatossa. Koulu ei kuitenkaan ollut aina haudanvakavaa, mikä käykin ilmi seuraavan sivun valokuvista.

"Tipulana" tunnetun tyttölyseon opiskelijoita penkinpainajaisiin lähdössä 1940-luvulla.

Penkkaritaidetta vuodelta 1948. Kuvataiteisiin panostaminen ja kielellinen ilottelu kuuluvat vielä nykyäänkin Kallaveden lukion perinteeseen, mikä näkyy esimerkiksi koulun omissa Oras-lehdessä, jota on julkaistu 1800-luvun lopulta asti.

Tyttölyseo muuttuu Kallaveden yhteislyseoksi

Koulu ei voi säilyä muuttumattomana ympäröivän yhteiskunnan muuttuessa. 1970-luvulla tapahtuikin useita muutoksia muutamien vuosien aikana. Tyttölyseossa oli ollut käytössä oma, erityisesti tytöille räätälöity opintosuunnitelma, jossa korostettiin kieliä ja käsitöitä matemaattisten aineiden kustannuksella. Tästä luovuttiin lukuvuonna 1971 – 72, jotta koulusta tulisi houkuttelevampi hakijoille. Vuonna 1972 koulussa aloitti myös iltalinja, joka mahdollisti aikuisopiskelun.

Syksyllä 1973 tyttölyseon lähes satavuotinen taival päättyi, ja sen ensimmäiselle luokalle otettiin myös poikia oppilaiksi. Samalla nimeksi vaihtui Kallaveden yhteislyseo. Muitakin muutoksia Suomen koululaitoksessa oli horisontissa, eikä Kallaveden yhteislyseo ollutkaan pitkäikäinen.

Yksi entisen tyttökoulun ensimmäisiä yhteisluokkia koulukuvassaan vuonna 1974.

Peruskoulu-uudistus ja Kallaveden lukion perustaminen

Suomen koululaitos uudistui merkittävästi 1970-luvulla. Vanhassa rinnakkaiskoulujärjestelmässä oli vakavia puutteita, kuten se, että jo kansakoulun neljännellä luokalla päätettiin kuka tulisi pääsemään oppikouluun (keskikoulu ja lukio) ja siten lopulta korkeakouluun. Järjestelmä oli jäykkä ja epätasa-arvoinen, ja se oli alun perin luotu palvelemaan luokkayhteiskunnan tarpeita, jossa haluttiin tehdä selkeä ero rahvaan ja sivistyneistön välille. Aika oli ajanut vanhasta koululaitoksesta ohi, ja uudenlainen peruskoulu ja lukio korvasivat kansakoulut ja oppikoulut.

Niinpä Kallaveden yhteislyseokin jaettiin Kallaveden peruskouluksi ja Kallaveden lukioksi syksyllä 1975. Lukio jatkoi toimintaansa Maaherrankadun koulurakennuksessa, sen alkuvuosina koulussa oli monenlaisia erilaisia luokkia, sillä osa opiskelijoista oli ehtinyt aloittaa opintonsa koulun ollessa vielä tyttölyseo. Tyttölyseon viimeiset ylioppilaat saivat valkolakkinsa keväällä 1979, ja Tipulana tunnetun tyttöjen oman koulun satavuotinen taival päättyi lopullisesti.

Uuden Kallaveden lukion ensimmäisiä opiskelijoita toisena lukuvuotenaan.

Kallaveden lukio nykyään

Tänä päivänä Kallaveden lukio on Kuopion Lyseon lukion jälkeen vanhin Kuopion neljästä lukiosta. Koulun painotusalueet ovat kuvataiteiden lisäksi kansainvälinen liiketoiminta ja vieraat kielet. Opiskelijoita päivälukiossa on yli 500, ja kaupungin kaksoistutkinto-opiskelijat on myös keskitetty Kallaveden lukioon. Iltalinjana aloittanut Kuopion aikuislukio toimii samoissa tiloissa ja saman hallinnon alla. Kallaveden lukio huolehtii myös Kuopion kesäisin järjestettävästä lukio-opetuksesta. Koululla on myös vilkasta opiskelijavaihtotoimintaa tanskalaisen ja italialaisen ystävyyskoulun kanssa.

Kallaveden lukion uudet ylioppilaat Gaudeamusta laulamassa keväällä 2017.

Lähteet

Ilmoniemi, Bruno. 1929. **Kuopion tyttökoulun vaiheet.** Teoksessa *Kuopion Tyttökoulun 50-vuotisjuhlajulkaisu 1879 – 1929.* Kuopio.

Kasurinen, Riitta. 1986. **Kuopion suomalainen tyttökoulu ja Kuopion tyttölyseo 100-vuotishistoriikki.** Teoksessa Siltanen, Liisa (toim.) *Kuopion suomalainen tyttökoulu ja Kuopion tyttölyseo 1879–1979.* Kuopio: Kuopion tyttölyseon seniorit.

Ruuskanen, Karoliina. 2015. **Koulukuri osana oppikoulunopettajan kasvatustyötä: oppilaiden rankaiseminen Kuopion tyttölyseossa 1963-1973.** Jyväskylän yliopisto: pro gradu-opinnäytetyö.

Salminen, Jari. 2002. **Alamainen sivistysprojekti, tasa-arvo ja edistys – Suomen yksityisten oppikoulujen rakenteellinen kehitys 1872-1920.** Helsingin yliopisto: väitöskirja.

<http://www.yksityiskoulut.fi/yksityiskoulujenmatrikkeli/> - Suomen yksityisten oppikoulujen digitaalinen matrikkeli. Viitattu 29.11.2017.

Ylioppilaskirjoitukset Kuopion tyttölyseon liikuntasalissa 1950-luvulla.